

maradt. Nyomdája jelentette a legnagyobb gondot számára, szerette volna, ha továbbra is a család tulajdonában marad. „A kecskeméti nyomdát Szilády nevétől soha megfosztani ne engedjék” – búcsúzott 1871 májusában. Fia, majd unokája vezette a nyomdát 1883-ig, azután el kellett adniuk.

Könyve végén Heltai Nándor örömmel nyugtázza, hogy a régi üzem ismét felvette alapítójának nevét és ezt a könyvet már itt nyomtathatták.

MUTH ÁGOTA GIZELLA

Szecső Károly: Kandra Kabos 1843–1905.
Eger, Főegyházmegyei Könyvtár – Hittudományi Főiskola, 2000. 119 l.

Szokatlan gyorsasággal jelent meg egy kis könyvecske Egerben, a Főegyházmegyei Könyvtár és a Hittudományi Főiskola közös kiadásában. Dr. Antalóczy Lajos pp. prelátus kanonok atya, érseki könyvtárigazgató előszavát 2000. április 29-én keltezte, s a kiadvány már május végén elhagyta a nyomdát – helytörténészek, egyháztörténészek és a magyar kultúra iránt érdeklődők szélesebb rétegeinek öröme.

Kandra Kabos (élt 1843–1905, papi működése 1869–1905) mind a régészetben, mind a pogány magyar ősvallás kutatásában maradandót alkotott, ám nevét elsősorban egyháztörténeti munkái őrzik. Száz év távlatában nem csoda, ha mégoly kiváló szerzők művei is elavulnak, ám Kandra több kötetes *Adatok az egri egyházmegye történetéhez* c. munkáját ma sem nélkülözheti a nívós egyháztörténeti kutatás. Érdemes elővenni Szabolcs vármegye történetéről írott monográfiáját is, noha ma már a történettudomány Kandra megállapításainak egy részét, így a várispánságról vallott nézeteit revidálta. Forrásértékük azonban adatai. Amint az életrajzból (7–17. l.) megtudjuk, papi pályája kezdetén a mindennapi gondok – parókia kerítésének javítása, beomlott templomtető s hasonlók – szorításában sem adta fel kutatói hivatását, amiben része volt Foltin János plébánosnak, a kiváló régésznek, aki fiatal káp-

lánját nemcsak buzdította, de bevonta saját kutatásaiba is. Később – már a Magyar Történelmi Társulat által is elismert régészként – kedvezőbb körülmények között dolgozott az egri érseki székhelyen, mint káptalani jegyző; noha ekkor is ellátott például hitoktatói feladatokat, így sohasem szentelhetette életét kizárólag a kutatásnak. Ám hangyaszorgalma, szívs kitarása sohasem hagyta el a termékeny szerzőt, amíg az állandó feszített munkában kimerült szervezetben időnek előtte kilobbant az élet. Szecső Károly nyugalmazott levéltáros – maga is hangyaszorgalmú, adatgyűjtésben alapos és termékeny kutató, az egri helytörténet szakértője – a szűk terjedelem ellenére is bőséges adatbázissal, idézetek, dátumok, pontos forráshivatkozások tömegével dokumentálja Kandra Kabos életét és tudósi, valamint szépiroi pályáját. Nem elégszik meg azal, hogy a kötet végén közreadja Kandra életművének teljes bibliográfiáját (noha ez sem lenne kevés, sőt!), hanem részletesen taglalja műfajonként – történeti monográfia, forráskiadások, pecsétani munkák, régészeti tudósítások, sőt recenziók elemző bemutatásán át – Kandra munkásságát, összevetve a tudomány mai állásával. Így megtudjuk, miként vélekedik ma Kristó Gyula neves történészünk a Kandra által is vizsgált (de mai szemmel tévesen értékelt) várispánság intézményéről, de azt is, hogy Kósa László magyar néprajztudománytörténete felületesen ítél, amikor visszhang nélkülinek mondja Kandra *Magyar Mitológiáját*, hiszen Szecső bőséges bibliográfiával bizonyítja annak korabeli – nemcsak elutasító, hanem sok esetben méltató – fogadtatását. Sor kerül még az ember, a barát, a tudóstárs bemutatására is. Talán túlságosan is nagy anyagot idéz a barát, pályatárs és oltártestvér Bartalos Gyula emlékezéséből, amely természetesen forrásértékű, ám a nyomtatásban is megjelent (1906.) illetve az irodalomjegyzékben pontosan feltüntetett emlékeszéd kilencvenhárom százalékának szó szerint való idézése még a megfelelő témakörökre osztva és darabolva is – indokolatlan. A kötet fentebb már dicsért precizitása, bőséges és pontos hivatkozási appa-

rátusa jól áttekinthető témabeosztással, rövid fejezetekre és alfejezetekre tagolással, valamint szabatos, tehát szakmailag pontos, ám könnyen olvasható fogalmazásával mind a hivatásos kutatók, mint a kulturált nagyközönség számára megfelelő vezérfonalat nyújt. Ára is elérhető: az Egri Főegyházmegyei Könyvtárban jelenleg ötszáz forintért lehetett hozzájutni, ami napjaink könyvkereskedelmi viszonyai közt határozottan szolidnak mondható.

Végül a recenzens feltétlenül szólni kíván a kiadás módjáról és a kiadó erényeiről is. A barokk kor nagy püspök-mecénásai (Klimó György Pécsen, Padányi Bíró Márton Veszprémben, Barkóczy Ferenc Egerben majd Esztergomban, Batthyány Ignác Gyulaféhérvárt) sorában a legelső hely Eszterházy Károly egri püspök életművét illeti. Jól dokumentálják ezt a Dr. Antalóczi Lajos könyvtárigazgató által szerkesztett kötetek, mint *Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár Jubileumi Emlékkönyve*, illetve a hozzá kapcsolódó tudományos ülés anyagának önálló kiadása, amelyek akadémiai folyóiratokban (*Irodalomtörténeti Közlemények*, *Magyar Könyvszemle*) s más orgánumban is terjedelmű és elismert recenziót kaptak avatott szerzők tollából. Antalóczi kanonok úr tudósi odaadással ápolja Eszterházy püspök emlékét, amelyről több helyen – így a pápai egyháztörténeti konferencián – tartott, illetve publikált előadásai tanúskodnak. A tudománypártoló Eszterházy püspök alapította könyvtár jelenlegi vezetője a nagy püspökhöz méltó erkölcsi magaslatra emelkedett, amikor még a Tudóst is háttérbe szorítván az Ember, Antalóczi doktor saját kutatási témájáról mondott le, amikor hosszan dédelgetett tervét átadta Szecső Károlynak, hogy a nyugalmazott levéltáros gyorsabban dolgozza fel Kandra életművét, mintsem azt a plébános-kegyelmező bíró bokros teendői engednék. (Nemcsak az előszó utal erre röviden; jelen sorok írója másfél évtizede rendszeresen folytatván egyháztörténeti kutatásokat egyebek mellett Egerben, többször használta Kandra kéziratát is, elbeszélgetvén Antalóczi doktorral, aki aktívan készült a Kandra-életmű feldolgozására.) Méltó a régi nagy mecénások

emlékéhez Mikolai Vince pp. prelátnak, kanonok, az Egri Hittudományi Főiskola rektorának anyagi áldozatvállalása is, amikor a Főegyházmegyei Könyvtárral karöltve közösen megjelentették ezt a hasznos segédkönyvet. Ne feledjük: amíg a barokk kor egyházi személyiségeinek főpapi javadalmak és főúri magánvagyonok álltak rendelkezésére, addig a jelen kor egyházának előbb a kommunista ateizmus vallásüldözése, majd a pénzközpontú piacgazdaság elpogányosodása közepette, személyekben, vagyonban és szellemben megfogyatkozva (megrabolva!) kell helyt állnia. Ha a nagy nehézségek árán művelt szűkebb lelkipásztori küldetésén túl még energiát igyekszik fordítani kulturális örökségének ápolására is, akkor mindenképpen megérdemli, hogy ezt forrón üdvözzöljük, sőt a lehetőségek szerint segítsük is – további példák reményében.

FÖLDVÁRI SÁNDOR

A nyíregyházi Szent György Magyar Ortodox Egyházközség könyvállományának katalógusa. Debrecen, A Kossuth Lajos Tudományegyetem Művészettörténeti Tanszékének kiadványa [Alapító-szerkesztő NAGY Márta], 1999. [5], 145 l. /Posztbizánci Közlemények 4./

Az egyházközség könyveinek és kegytárgyainak számbavételét a kultúra iránti szenvedélytől fűtött Úsz István paróchus kezdeményezte; a munkát 1997-ben kezdte el egy munkaközösség, befejezték a paróchus már nem érthette meg, 1998-ban elhunyt.

A kiadványban Haupt Erik tollából 714 újgörög, Szalai Zsuzsáéból 201 latin, magyar, német, francia, angol, román, illetve bilinguis, trilinguis könyv leírását olvashatjuk. (Itt kell megjegyezni, hogy a paróchiának mintegy 70 egyházi szláv és cirill betűs román könyve is van; bibliográfiái leírásait Földvári Sándor el is készítette, de előttem ismeretlen okok miatt azok nem kerültek be a kiadványba.) Mind Haupt, mind Szalai másfél oldalas bevezetőt írt, amelyekben az állomány kialakulását, hányatott sorsát ismertetik, és felhívják a fi-